

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวน 10,470 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลประจำปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,349 คน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2551)

1.2 ภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย

1.2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 153 คน แบ่งเป็นข้าราชการ 2 คน พนักงานราชการ 100 คน ลูกจ้างประจำ 20 คน ลูกจ้างชั่วคราว 1 คน และพนักงานจ้างเหมา 30 คน

1.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ

1.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1.2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร

1.2.5 ผู้ประกอบการจิน่าเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนคร และใกล้เคียง

1.3 ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 6,960 คน เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบล จันทรพิบูล อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่เกิน 5 กิโลเมตร (อุทยานแห่งชาติภูผายล, 2550)

2. กลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 10,470 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ซึ่งคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด (Systematic Random) โดยแทนค่าในสูตรของ Taro Yamane ดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนประชากรตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะให้มีระดับ
 นัยสำคัญเป็น 0.05

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{10,470}{1+10,470(0.05)^2}$$

$$n = 385.28059 \sim 386$$

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 386 คน ผู้วิจัยจึงได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของข้อมูล โดยจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน (Proportion) ดังนี้

2.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 128 คน

2.2 ภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

2.2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 2 คน คือ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายลและหัวหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูผายล

2.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ

2.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

2.2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร

2.2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนคร และใกล้เคียง จำนวน 2 คน

2.3 ประชาชนในท้องถิ่น เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร จำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวน 265 คน

ตาราง 2 แสดงสรุปจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่ม	ประชากร (จำนวน)	กลุ่มตัวอย่าง (จำนวน)
1. นักท่องเที่ยว	3,349	128
2. ภาครัฐ และภาคเอกชน		
2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล	153	2
2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ	1	1
2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร	1	1
2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดสกลนคร	1	1
2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว	5	2
3. ประชาชนในท้องถิ่น	6,960	265
รวม	10,470	400

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-Probability) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental sampling)

2. ภาครัฐ และภาคเอกชน ใช้วิธีการสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)
3. ประชาชนในท้องถิ่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จัดทำขึ้นแบ่งเป็น 2 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยคำถามส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทาง วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และช่องทางการรับรู้ข่าวสารหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีผลต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามกลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีผลต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

แบบสอบถามมีการกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบสำนวนภาษาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข และเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรงแล้วนำไปสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจริง

2. นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อแต่ละตอนของแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ และคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.981 และภายหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้นำมาส่งคืน ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์อีกครั้งเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล และความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ได้จากการสำรวจโดยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติภูผายล จากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงาน บทความทางวิชาการ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ห้องสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอสมุดแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติภูผายล และสถานที่อื่น ๆ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นให้ตอบคำถามหรือให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ซึ่งรายงานเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดย

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์สมมุติฐานทั้ง 2 ข้อ โดยมีการใช้สถิติการวิจัยดังนี้

2.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi – square test)

2.2 สมมุติฐานข้อที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple comparisons) ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

3. การแปลผลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2544, หน้า 29) สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 ดังนี้

- 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง